

Κάσος: από άλλη εποχή

Το νοτιότερο νησί των Δωδεκανήσων είναι ένας μαγικός τόπος και ταυτόχρονα ένα από τα τελευταία προπύργια της παλιάς, αυθεντικής Ελλάδας.

Kasos: Step back in time

This quiet Dodecanese island is a magical place untouched by the negative elements of modern life.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΩΤΗ ΒΑΛΛΑΤΟ, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΜΕΡΑΚΟΣ / BY FOTIS VALLATOS, PHOTOS: PERIKLES MERAKOS

Τι να δείτε
Τόπος βραχώδης και ξεχωριστός, η Κάσος αποτελεί έναν από τους πιο ιδιαίτερους προορισμούς στο Αιγαίο. Το νησί έχει πέντε χωριά: το **Φρυ** με τα χαρακτηριστικά καπετανόσπιτα και το πανέμορφο λιμανάκι της Μπούκας, την **Αγία Μαρίνα** με τα γραφικά σοκάκια, το **Αρβανιτοχώρι** με τη χαρακτηριστική πλατεία με το καφενείο, το **Πόλι** με τα ελάχιστα σπίτια και τα ερείπια ενός παλιού κάστρου και την ατμοσφαιρική **Παναγία**, πάνω από το παλιό λιμάνι του Εμπορείου.
Σπουδαία αξιοθέατα είναι τα δύο σημαντικά μοναστήρια του νησιού. Πρόκειται για τον κυανόλευκα βαμμένο **Άη Γιώργη** στην περιοχή Χαδιές, που θεωρείται προστάτης του νησιού, και τον **Άη Μάμα** με την υπέροχη θέα. Στο ψηλότερο σημείο της Παναγιάς, στην Απάνω Γειτονιά, υπάρχει ένα σύμπλεγμα έξι εκκλησιών, όπου σύμφωνα με το θρύλο, πριν χτιστούν, κατοικούσαν έξι νεράιδες. Στο ίδιο χωριό ενδιαφέρον έχει και η εκκλησία Παναγιά του Γιώργη, κτίσμα του 1770.
Πολλά μονοπάτια οδηγούν σε «απάτητους» παραδείσους και αξίζουν τον κόπο της ανακάλυψης. Η Κάσος φημίζεται επίσης για τα πανηγύρια (όπως αυτό της Πέρα Παναγιάς το Δεκαπενταύγουστο), όπου σερβίρουν πιλάφι με κανέλα, τους περίφημους ντορμάες (μικροσκοπικά ντολμαδάκια), αλλά και κρέατα κοκκινιστά, και γλεντούν μέχρι το πρωί υπό τους ήχους της λύρας και του λαούτου. Αξίζουν, επίσης, το **Αρχαιολογικό Μουσείο Κάσου** (Φρυ, στο κτίριο του πρώην δημαρχείου), η **Παναγία του Εμπορείου**, που είναι χτισμένη στα ερείπια παλαιοχριστιανικού ναού, η **Παναγία του Ελέρου** και η **Ελληνοκάμαρα** - σπηλιά όπου οι αρχαιολόγοι ανακάλυψαν ίχνη νεολιθικών οικισμών.

AN ABUNDANCE of churches – perhaps more than 150 are scattered around the island’s dry landscape – traditional stonewalls supporting cultivated terraces, mitata shepherd houses – masterpieces of bucolic architecture – traditional wood-fired ovens used by locals to bake excellent bread, large cooking pots used to prepare sitaka – the local cheese, a butter-like staple – and traditional instruments such as the lyra, laouto and violin – whose players require little reason to burst into spontaneous celebration – all combine to set a delightful scene on this mostly barren yet blessed island.

WHAT TO SEE
A rocky and unusual place, Kasos is one of the Aegean’s less visited destinations. It has five villages: Fry, the largest, featuring a number of grand old houses depicting the island’s former wealth, and Bouka, its gorgeous little port; Agia Marina, with its charming alleyways; Arvanitohori, featuring a lovely main square and traditional café; Poli, a village of very few houses and the remains of an old castle; as well as atmospheric Panagia, located above the island’s old port, Emborio.
Besides the villages, the island’s two monasteries are worthy attractions. One of these, the blue-and-white Ai Giorgi, is located in the Hadies area. The other, Ai Mama, offers a wonderful view. The island also offers many tracks that lead to heavenly, unadulterated spots that reward the effort needed to get there. Kasos is renowned for both spontaneous and scheduled traditional celebrations, such as the Pera Panagias event every August 15 – a public holiday in Greece celebrating the Assumption. Rice pilaf with cinnamon, small dolmadakia (stuffed vine leaves), as well as slow-cooked meats cooked in tomato sauce, are usually served during the island festivals, which go on until the early hours, with traditional music provided by lyra and laouto players.
The musical activity is often interspersed with spontaneous poetic recital and exchange, resembling the better-known mantinades, or rhyming couplets, of Crete. The Archaeological Museum, housed in the former

Μάρμαρα / Marmara

Πού να κολυμπήσετε

Με μονοπάτια που ξεκινούν από το μοναστήρι του Άη Γιώργη στις Χαδιές θα προσεγγίσετε (σε μία ώρα) το **Αυλάκι** με τις θαλάσσιες σπηλιές και την εντυπωσιακή **Τρίτα** (σε μιάμιση ώρα), με σήμα κατατεθέν τον **Τρυπητό**, έναν αφιδωτό βράχο μέσα στη θάλασσα. Προσβάσιμες με αυτοκίνητο είναι οι παραλίες του **Εμπορειού**, η **Αμμούα**, με πολύ καλή καντίνα για γνήσια ρακή, μεζέδες, σουβλάκια, ψητά κρέατα και φρέσκες σαλάτες στη μεγάλη βεράντα με φόντο το καλύτερο ηλιοβασίλεμα του νησιού, οι μικρές βοτσαλωτές παραλίες του **Αντιπεράτου** και η **Χελάτρου** με τα τirkουάζ νερά, τις δωρεάν ξαπλώστρες και το ξύλινο στέγαστρο για πικνίκ. Οι ωραιότερες, όμως, αμμουδιές βρίσκονται στα (πρώην κατοικημένα) **Αρμάθια** (νησίδα βόρεια της Κάσου), που γνώρισαν μεγάλες δόξες τον 19ο αιώνα εξαιτίας του πλούσιου σε γύψο υπεδάφους. Πρόκειται για τα αμμώδη **Μάρμαρα** (από τις καλύτερες παραλίες στη Μεσόγειο) και το **Καραβοστάσι**, που παλιά, όταν από τα Αρμάθια εξόρυσσαν γύψο, αποτελούσε το σημείο φόρτωσης. Μια τρίτη παραλία, πολύ μικρότερη, βρίσκεται στον όρμο κάτω από την εκκλησία της **Υπαπαντής** (Ποπαντούλας). Γύρω από την εκκλησία υπάρχουν χαλάσματα του παλιού οικισμού των Αρμαθίων, από την εποχή της ακμής του νησιού. Ανατολικά των Αρμαθίων, στη νήσο Μακρά, που παλιότερα ήταν βοσκότοπος, υπάρχει επίσης μια εξαιρετική ακτή με ένα εκκλησάκι, τον Άγιο Νικόλαο. Όλες προσεγγίζονται με καΐκι από το Φρυ. Τέλος, αξίζει να κάνετε με σκάφος το γύρο του νησιού - και κυρίως να κολυμπήσετε στις νότιες και εντελώς ανέγγιχτες παραλίες του.

Πού να φάτε

Στην ταβέρνα **Η ωραία Μπούκα** (τηλ. 22450-41.053) της καταπληκτικής μαγειρίσσας Σοφίας Μακρυγιαννάκη, που μαγειρεύει κασιώτικους ντολμάδες, ροίκιο (σταμναγκάθι)

town hall building in Fry, and Ellinokamara, a cave where archaeologists discovered Neolithic remnants, are both worth visiting.

WHERE TO SWIM

The path beginning at the Ai Giorgi Monastery in Hadies will take you to Avlaki, a spot with sea caves, in about a hour. Continue walking for another half-hour and you'll come to Trita, an impressive location featuring an arched rock in the sea, locally referred to as Tripitos. The beaches at Emborio and Ammoua – offering a terrific canteen that serves grilled meat and freshly cut salads from a position with the best sunset view on the island – and the pebbled beaches of Antiperatos and Chelatrou, featuring turquoise waters, free deck chairs and a sheltered area for picnics, are all accessible by car.

However, the most impressive beaches are to be found on the once-inhabited Armathia islet, which flourished in the 19th century as a result of its rich gypsum deposits. The spots to head for here are sandy Marmara beach, one of the Mediterranean's best, and Karavostasi.

It is also worth taking a boat trip around the island, and, along the way, stopping for a dip at its pristine beaches in the south.

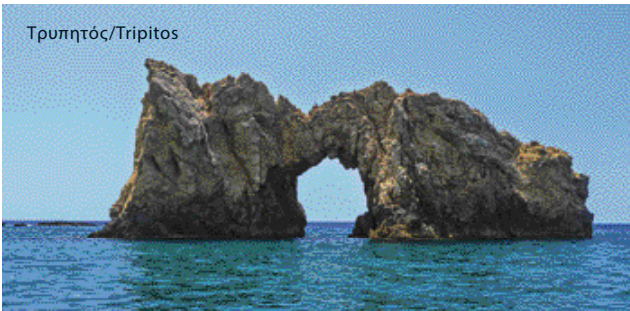
γιαχνί και μακαρούνες με σιτάκα (ντόπιο τυρί). Ανάμεσα στην Μπούκα και το λιμάνι βρίσκεται ο **Μύλος** (τηλ. 22450-41.825) με παραδοσιακή κουζίνα και ωραία μεγάλη βεράντα, ενώ, στη δεξιά πλευρά, το **Απάγκιο** (τηλ. 22450-41.908) του Γιώργου Καμπούρη έχει σπεσιαλιτέ την πίτσα με σιτάκα. Στο Αρβανιτοχώρι, στο καφενείο της **Μαρούκλας** το βράδυ ανάβει η θράκα, πάνω στην οποία ψήνονται σουβλάκια, μπριζόλες και μπιφτέκια. Στον **Εμπορειό**, η ομώνυμη ψαροταβέρνα (τηλ. 22450-41.586) έχει σπεσιαλιτέ τη μακαρονάδα με αστακό ή κωλοχτύπα, ενώ σερβίρει τραγανό συμιακό γαριδάκι και ονειρεμένο ψητό χταποδάκι. Στα συν της, ότι βρίσκεται δίπλα στη θάλασσα και ότι ο ιδιοκτήτης της είναι δεξιοτέχνης λυράρης που ψάχνει αφορμή για γλέντι.

Για καφέ και ποτό

Το πρωί όλοι συγκεντρώνονται στα τραπεζάκια του καφενείου στο λιμάνι ή σ' αυτά στη **Ζαντάνα** του μελισσοκόμου Μιχάλη Γρηγοριάδη στην Μπούκα. Το βράδυ, το καλύτερο μπαρ του νησιού είναι το **Free**, με βεράντες σε δύο ορόφους, εκπληκτική θέα στην Μπούκα και πολύ καλή ξένη μουσική. Καλή επιλογή είναι επίσης και το **Blue Mare** στο λιμάνι, ενώ πιο πολύβουο είναι το **Εν Πλω** στο δρόμο για Εμπορειό.

Τι να αγοράσετε

Αρωματική γλυκιά γραβιέρα, φέτα, αλμυροτύρι (γραβιέρα που ωριμάζει σε άλμη), σιτάκα, ελαϊκή (ξηρό ανθότυρο συντηρημένο σε βούτυρο) και δρύλλα (καϊμάκι από το γάλα) από το τυροκομείο Κάσος του Γιάννη Βοναπάρτη στην Αγία Μαρίνα. Χειροποίητα κασιώτικα γλυκά, όπως ξεροτήγανα, ξυλικόπιτες και μοσχοπούγγια (γλυκά από ζύμη με γέμιση από ξηρούς καρπούς, ανθόνερο, ούζο και καρύδα) από τα χεράκια της κυρίας Κούλας στο ζαχαροπλαστείο Παραδοσιακό Κάσου στο Φρυ. Παραδοσιακές κασιώτικες κουλούρες στο πρατήριο του Ηλία στο Φρυ, πίσω από την εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα.

WHERE TO EAT

I Orea Bouka (tel. 22450-41.053), a taverna run by a magnificent cook, Sophia Makrygiannaki, offers dolmadakia and penne (makarounes) with sitaka, the local cheese specialty – made with fermented, salted milk which is boiled and stirred for many hours, usually between six and 10, in a cauldron.

Mylos (tel. 22450-41.825), near Bouka port, offers traditional cuisine and tables on a pleasant veranda. To the right of Bouka, Apaggio (tel. 22450-41.908), run by Giorgos Kabouris, offers pizza with sitaka cheese as the eatery's signature dish.

In Arvanitohori, the charcoal grill at Maroukla café is lit in the evenings for souvlaki, steak and bifteki (seasoned ground beef patties).

In Emborio, the taverna named after the village (tel. 22450-41.586) dishes up spaghetti with lobster as well as mouth-watering grilled octopus. Besides the food, the other positive aspects here are the taverna's location, next to the sea, and the musicianship of its proprietor, who plays the lyra and will accept any excuse to party.

FOR COFFEE AND DRINKS

In the morning, locals and visitors gather at café tables set up at Zantana, next to the Bouka harbour. As for evening entertainment, Free is the island's best bar, set up in a two-storey space offering a fabulous view of Bouka and with well-chosen imported sounds. Blue Mare, at the port, is also a good choice, while En Plo, on the road to Emborio, is a noisier alternative.

WHAT TO BUY

Local cheese products from the Kasos cheese shop run by Giannis Vonapartis in Agia Marina are well worth considering, as are Mrs Koula's traditional homemadesweets at the Paradosiako Kasou confectionery store in Fry. Kasos bread products (ring-shaped kouloures) with aniseed and sesame, made at the Ilias bakery, also in Fry, behind the Agios Spiridonas Church, are another culinary delight.